34. Medzinárodný festival horských filmov

SPRAVODAJ

Piatok 16. 10. 2026 číslo 3

Stano Filkor o lezení veľkých stien

Prvým hosťom na tomto ročníku festivalu bol domáci lezec Stanislav Filkor. Vo večernej prezentácii Veľké steny hovoril o lezení v stenách Patagónie, v Yosemitoch či na Madagaskare. Tu sú črepky z jeho rozprávania.

• *Stanislav Filkor (vľavo) na pódiu festivalu*

Jeho vlastná definícia veľkej steny? Aspoň 600 metrov vysoká neprerušená policou, z ktorej by sa dalo utiecť.

Kde sú počiatky jeho sna stať sa horolezcom? V knihe Cesta do hôr od Filipa Šilhana, ktorú čítal ako 13-ročný.

Jeho prvé lezenie? V kameňolome pri Vinianskom jazere a v Podskalke pri Humennom.

Lezenie na Madagaskare? Štyridsaťstupňové teploty a liezť sa dalo až popoludní, keď bola stena v tieni.

Lezenie v Patagónii? Dlhé 20 km nástupy s prevýšením cez 1 500 m. Vzhľadom na zle fungujúcu záchranku sa tam musíte spoľahnúť sami na seba.

Lezenie v Yosemitoch? Týždne slnečného počasia, až túžili po daždi, aby si mohli oddýchnuť.

Kde nachádza tipy na lezenie? Inšpirácie zbiera na popradskom festivale.

Kam sa chce vydať najbližšie leto? Chce sa vrátiť do Grónska. *(mna)*

Nezabudnuteľné pre ňu boli stretnutia s Messnerom či Little Karimom

Mireille Chiocca pozná prostredie horských filmov po celom svete. Bola dlhé roky v čele festivalu horských filmov vo francúzskom Autrans a predsedala Medzinárodnej aliancii pre horský film. V Poprade je tento rok súčasťou tímu porotcov.

• *Stáli ste pri zrode festivalu v Autrans v roku 1984. Ako vznikol tento nápad organizovať tento typ festivalu a prečo práve v malej horskej dedinke vo Vercors?*

Bolo to celkom rýchle rozhodnutie. V regióne sa vtedy konával iný festival, bol to festival speleologických filmov. Jeden deň sa v Paríži stretli náš starosta a riaditeľ tohto festivalu a ten mu položil otázku, prečo u nás neorganizujeme festival horských filmov. A tak sa to zrodilo. Spočiatku sme pripravovali festival snehu a ľadu, keďže Autrans je centrom bežeckého lyžovania. Veľmi rýchlo sme však uvideli, že obmedziť to na sneh a ľad je veľmi reštriktívne. Zakaždým, keď sme dostali nový film, sme pozerali, či je tam sneh a ľad. To bolo príliš. Povedali sme si, sme v horách, sme horská dedina, tak treba oslavovať hory. Zmenili sme to teda na festival horských filmov.

• *Festivaly v Autrans aj v Poprade patria do Medzinárodnej aliancie pre horský film, ktorej ste boli dlhé roky predsedníčkou. Poznáte teda tieto horské festivaly naprieč celým svetom. Čo majú spoločné a v čom sa podľa Vás najviac líšia?*

Členmi Aliancie sú renomované festivaly ako napríklad Trento, ktorý je najstarší, alebo Banff. Sú aj mnohé ďalšie veľké festivaly. No a potom sú tu festivaly menšie. Myšlienka Aliancie v roku 2000 spočívala vo vzájomnej pomoci a podpore jeden druhého a predovšetkým v propagácii filmov s horskou tematikou, čo bola úzko špecializovaná oblasť, pričom cieľom bolo predstaviť všetko, čo sa v horách dá zachytiť na filmový pás. Nie iba šport, ale celkovo hory, v ktorých žijú ľudia. To bolo veľmi dôležité pre všetkých, ktorí založili túto Alianciu. Ak porovnávame len Autrans a Poprad, tak Autrans je malá horská dedina s 1 500 obyvateľmi, kam za festivalom ľudia musia prichádzať, z Grenoblu aj 30 km. V Poprade je tá komunita priamo v meste. *(pokračovanie na strane 3)*

Michael Durczok: „Nesnívajte svoj život. Žite svoje sny.“

Michael Durczok patrí k štvorici slovenských filmárov, ktorých snímky vidia popradskí diváci. Jeho film s netradičným názvom Kama Muta nás zavedie na severské biele pláne ďaleko od civilizácie.

• *Záber z filmu Kama Muta*

• *Zdá sa, že sever Európy je Vašou najobľúbenejšou časťou sveta. Ktorú časť zachytávate vo Vašom najnovšom filme Kama Muta?*

Severná Európa mi prirástla k srdcu. Je drsná a rozľahlá. V zime je to ešte exponovanejšie a to ma priťahuje. Najčastejšie som sa v zime doteraz pohyboval vo Švédsku, no teraz som sa rozhodol v tejto výprave prepojiť Fínsko s Nórskom a Švédskom. Je to v podstate územie domorodých Sámov, ktorých sme mali možnosť aj stretnúť pri ich tradičnom love rýb na jednom zo zamrznutých jazier, cez ktoré sme prechádzali.

• *Ako vznikol nápad na túto výpravu a aký bol jej cieľ?*

Táto výprava bola vyústením mojich predchádzajúcich zimných výprav zo švédskeho Laponska a Nórska. Rozhodol som sa dať dokopy doteraz najväčšiu skupinu mojich priateľov a previezť ich tromi škandinávskymi krajinami. Po zvážení všetkých podmienok a okolností nakoniec vznikla cesta na 2 týždne s dĺžkou 210 km z fínskeho Kilpisjärvi až do švédskeho Abiska. Dať dokopy šesť ľudí chce veľkú dávku organizovania, plánovania a kompromisov. Polovica z nich nemala žiadnu potrebnú výstroj a ani skúsenosť s takýmto typom arktickej výpravy. Takže si to vyžadovalo aj spoločný tréning na Slovensku. Cieľom bolo sa len jednoducho ocitnúť zoči-voči v úplne zamrznutej arktickej krajine za polárnym kruhom. Splynúť s ňou, upokojiť svoju myseľ od svojich obáv a len sa zhlboka nadýchnuť na nekonečných bielych pláňach. A samozrejme sa aj vrátiť domov.

• *Čo znamená názov filmu Kama Muta?*

Slovo Kama Muta je zo sanskritu a používa sa na pomenovanie silného dojatia, keď nás niečo emocionálne hlboko zasiahne. Bolo to presne to, čo sme tam spoločne všetci zažili. Emócia spolupatričnosti v nekonečnej bielej ničote. Odkázaní len jeden na druhého.

• *Aký bol bežný deň na trase, od rána až do večera?*

Bežný deň bol plný opakujúcich sa rutinných činností. Ráno si treba po zobudení zohriať denné oblečenie v spacáku. Nikomu sa z teplých spacákov nechce, ale je nevyhnutné sa rýchlo prezliecť, naštartovať varič a topiť sneh na raňajky a do termosiek na čaj a kávu. Všetku osobnú výstroj zbaliť a ako posledné zbaliť aj stan. To už je fáza, keď musí byť časovo zladený celý tím, aby nikto na nikoho nečakal a aby nikto nemrzol. Toto trvalo zvyčajne dve a pol hodiny. Celý deň sme potom asi 8 až 9 hodín šliapali a ťahali sane. Počas šliapania sme sa každý kilometer striedali na špici pri robení stopy a každú hodinu sme mali, zabalení v páperkách, cca 10 – 15 minút pauzu na povinné jedlo a čaj. Tento metronóm nám fázoval celý deň, až kým sme podvečer nenašli vhodné miesto na camp. Zvyčajne sme takto prešli 15 až 25 km za deň, každý s nákladom okolo 50 – 60 kg na expedičných saniach. Nasleduje vybudovanie campu.

(pokračovanie na strane 4)

Nezabudnuteľné pre ňu boli stretnutia s Messnerom či Little Karimom

(dokončenie zo strany 1)

• Prvýkrát ste prišli aj na náš popradský festival, ste tu v úlohe porotkyne. Aké to pre Vás je – prejsť z úlohy človeka, ktorý má na starosti organizáciu celého festivalu do pozície toho, kto filmy hodnotí?

Ja už som v Poprade bola v roku 2010 na stretnutí Aliancie. Za tie roky mám napozeraných veľa filmov, tie ostatné roky hlavne filmy o lietaní, keďže teraz pôsobím ako technická poradkyňa na festivale voľného lietania Icare du Cinema neďaleko Grenoblu. Ako riaditelia festivalov sme robili prvé výbery filmov, v rámci Aliancie sme navštevovali festivaly v úlohe porotcov. Ako porotkyňa som bola už na mnohých festivaloch – v Moskve, v Banffe, Telluride. Veľmi nám pomáhalo ísť sa pozrieť a vidieť, ako sa organizujú festivaly aj niekde inde. Nielen vidieť filmy, ale zažiť celú organizáciu, ísť na večeru, rozprávať sa, vymieňať si skúsenosti, učiť sa jeden od druhého. Našla som veľa dobrých nápadov, keď som bola napríklad na festivale v Trente alebo aj inde. Toto bolo veľké obohatenie, ktoré nám doniesla Aliancia.

• Festival v Autrans sa koná začiatkom decembra. Ak by sme sa tam vydali, čo by sme v okolí Autrans mali vidieť a zažiť, čo nám odporúčate?

Ak lyžujete a je sneh, sú tu veľmi pekné trasy na bežecké lyžovanie. Autrans bolo jedno z miest, kde sa konali olympijské hry v 1968. Je tu tiež jedna veľmi pekná oblasť smerom na juh, ktorá sa volá les Gorges de la Bourne, cesta doslova vytesaná v horách, veľmi panoramatická, s nádhernými výhľadmi. Navštíviť tiež môžete staré mesto v Grenobli. Súčasná riaditeľka otvorila festival aj umelcom a umeniu. Deje sa tu veľa pekných vecí – hudba, výstavy, divadlo, všetko sa točí okolo hôr. Myslím, že je veľmi pozoruhodné môcť stráviť na festivale pár dní a okrem filmov zažiť aj túto umeleckú stránku v horách.

• Za desaťročia strávené na festivaloch ste videli stovky filmov a stretli množstvo ľudí. Je niečo, čo Vám z toho zostalo v pamäti najviac, nejaký film, tvár alebo chvíľa, na ktorú nezabudnete?

Je to viacero vecí. Včera sme napríklad hovorili o jednom filme, ktorého obrázok som si všimla na jednom z vašich plagátov. Bol to film, ktorý vo mne zanechal hlboký dojem. Bol o jednom páre, ktorý prechádzal Indiou, šiel pešo až na vrchol Everestu. Bol to naozaj veľký film, skutočný ľudský príbeh, dobrodružstvo. Aliancia tiež udeľuje cenu režisérovi za jeho celoživotné dielo a bol to práve Michael Dillon, režisér tohto filmu, ktorý získal jednu z týchto cien. Spomínam si aj na jeden večer, ktorý

• Mireille Chiocca (vpravo) v Poprade

som strávila s Reinholdom Messnerom, počas ktorého mi vysvetľoval, ako sa pripravuje na život v úplnej sebestačnosti. Má územie v jednej talianskej doline, kde sa stará o zem, chová dobytok, pestuje… Je to vizionár a hovorí, že jedného dňa človek bude nútený žiť z toho, čo vyprodukuje. Bol to zvláštny večer, ale pre mňa nezabudnuteľný, vidieť veľkú horskú osobnosť hovoriť o takejto vízii našej budúcnosti. A mám s ním ešte jednu spomienku. Vo Vercors, na jednom chodníku v štýle via-ferata, zomrel veľký francúzsky alpinista Lionel Terray. Prešiel vysoké hory a zomrel tu v týchto malých. Reinhold ma požiadal, či by ho mohol šofér zaviesť na to miesto, kde Lionel zomrel. On si odtiaľ vzal kamienok do svojho horského múzea. A nemôžem zabudnúť ešte na ďalšiu veľkú osobnosť na pakistanského nosiča Little Karima. Vystúpil s ďalším veľkým francúzskym alpinistom Jean Marc Boivinom na Mount Everest s deltaplánom na pleci spievajúc si. Je o tom aj film. Little Karim prišiel dvakrát do Autrans, raz bol v porote a druhýkrát ako hosť. Doma v Pakistane založil trekingovú agentúru a z týchto peňazí potom postavil príbytky pre turistov. Vďaka nemu z toho žila celá dedina. Založil tiež školu pre dievčatá. Napriek nebezpečenstvu, pretože sú tam extrémisti, ktorí proti tomu bojujú, ju založil a umožnil dievčatám učiť sa. Bola to naozaj veľmi silná osobnosť, veľmi zaangažovaná do boja za rovnosť mužov a žien v Pakistane. A navyše bol to veľmi dobrý alpinista. Už žiaľ nežije.

• Okrem toho, že budete pozerať a hodnotiť filmy, urobíte si aj čas, aby ste navštívili niečo v našom okolí?

Áno, určite. Dnes popoludní sa pôjdem prejsť do historického centra mesta, do Spišskej Soboty. Zajtra budeme mať spoločný program aj s ostatnými porotcami. *(mna)*

Michael Durczok: „Nesnívajte svoj život. Žite svoje sny.“

(dokončenie zo strany 2)
Postavenie špeciálnych tunelových stanov ide veľmi rýchlo aj vo veľmi silnom vetre. Nasleduje vykopanie zákopu v predsieni stanu, potom postavenie protiveternej steny a toalety zo snehu. Tým sa končí naša práca vonku a my sa môžeme prezliecť z denného membránového oblečenia určeného pre aktívny pohyb do oddychového outfitu z páperia. Konečne môže začať koncert pre varič a nekonečné topenie snehu, varenie večere a čaju. Je to moment, keď sa dajú pri tom dosušiť drobnosti ako rukavice, ponožky, čiapka. Všetko ostatné sa musí usušiť len ľudským teplom na tele. S príchodom tmy začína moment na spoločné debaty medzi stanmi, plánovanie, prípadne drobné opravy. To všetko končí medzi 22. a 23. hodinou zvukom zatvárajúcich sa zipsov na spacákoch.

• *Čo Vám robilo tie najväčšie starosti a ťažkosti?*

Problémy by sa dali rozdeliť asi do štyroch skupín. Počasie, terén, poruchy výstroja, zranenia. Pri počasí nám najväčšiu starosť robili vyššie teploty s dažďom. To, čo je tam raz mokré, tam už veľmi nevysušíš. Jednoducho to na ďalší deň neskôr zamrzne. Rovnako sme mali obavu o pevnosť ľadu na jazerách a riekach, pretože na niektorých miestach to už bolo dosť neurčité. Terén sme síce poznali z vrstevníc na mape, ale tie nie sú vždy presné. Tak nás čakali niekedy lokálne prekvapenia, ktoré sme museli riešiť priamo na mieste a vyhodnocovať riziko a ďalší postup. Pohyb na backcountry bežkách s ťažkými saňami si vyžaduje relevantný sklon a terén. Preto nás to niekedy poriadne vytrápilo fyzicky aj mentálne. Veľakrát pri tom došlo aj k nehodám, kedy si to odniesol výstroj a nás čakala improvizovaná oprava vecí, bez ktorých by sme sa vôbec nepohli ďalej. Zraneniam sme sa snažili vyhnúť. Aj tak sme niekedy zostali prekvapení, že z takého pádu pri strmom zjazde so saňami, ktoré nás silno tlačili dopredu, nevznikla žiadna ujma na zdraví. Len tep 180 a horká chuť na jazyku. Drobné omrzlinky a väčšie otlaky boli pri tom ako odreté kolená z detského ihriska.

• *Aký bol pre Vás ako človeka, ale aj ako tvorcu filmu najsilnejší moment celej výpravy?*

Je to moment, ktorý sa opakuje vždy, keď som na severe. 100 km okolo vás nie je žiadna civilizácia, žiadni ľudia. Vy cítite pocit svojej malosti v nekonečnej bielej krajine upadajúcej do tmy. A vtedy to príde, príroda vás pohladí na duši. Na nebi sa roztancuje polárna žiara a biele hory sa na chvíľu zafarbia do zelena. To je moment, ktorý vám zastavuje dych.

• *Je nejaký odkaz, ktorý by ste chceli divákom zanechať týmto filmom?*

Nesnívajte svoj život. Ale žite svoje sny. Nech sú akokoľvek vzdialené. Veľakrát sú bližšie, ako sa vám zdá. *(mna)*

Posolstvá režisérov III

Pokračujeme v sérii posolstiev slovenským divákom od režisérov, ktorých filmy sú súčasťou 34. festivalového ročníka. Pýtali sme sa ich, aký odkaz by radi zanechali svojím filmom slovenskému publiku.

Stanislav Mitáč, český režisér filmu Dôchodok je skvelý! Schusterweg III na Falkenstein: „Štýl výstupu je dôležitejší než dosiahnutie cieľa. Bavilo by nás žiť vo svete, kde by sa ľudia riadili hodnotami alpinizmu i vo svojom každodennom živote.“

Marcin Tomaszewski, poľský horolezec a režisér snímky Karma: na pomedzí: „Dúfam, že ‚Karma‘ pozve divákov, aby sa zamysleli nad neviditeľnou váhou našich rozhodnutí a nad tým, ako hlboko môžu ovplyvniť druhých. Niekedy je zdanlivo malé rozhodnutie okamihom, keď život potichu zmení smer.“

Alex Lopez, francúzsky režisér filmu Tajomné rieky Nakanai: „Týmto filmom by som chcel slovenským divákom sprostredkovať pocit z objavovania doteraz málo známych miest a zároveň pripomenúť, aká krehká je väzba medzi vodou, lesmi a ľudskými komunitami. Dúfam, že toto dobrodružstvo v ľuďoch prebudí úžas nad bohatstvom našej planéty a vedomie, že ju treba chrániť.“

Michael Bernshausen, režisér snímky Znova: „Na veľký deň v horách Himaláje netreba. Niekedy sa stačí vybrať ešte raz na vlastnú domácu horu, najlepšie s pár priateľmi, ktorí budú s vami, keď to začne byť ťažké.“

Cody Cirillo, režisér snímky Alto z Colorada: „Dobrodružstvá sú dôležité, nech sú veľké či malé. Či už objavujeme hory v Bolívii, alebo sa domov vraciame novou cestou, práve novosť a otvorenosť nás vedú k tomu, aby nám na svete záležalo o čosi viac.“

Núria Castán Barón, španielska profesionálna freeridová snoubordistka a režisérka snímky Vnútorný boj: „Dúfam, že cez tento dokument sa ľuďom podarí nahliadnuť do svojho vnútra a hľadať vlastnú cestu, ako zahojiť rany, ktoré im život spôsobil. Nie vždy si totiž môžeme vybrať, čo sa nám stane. Dôležité je, ako sa zachováme potom a ako pôjdeme ďalej.“ *(mna)*